

**ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ТАРАҚҚИЁТИ**
**РАЗВИТИЕ НАУКИ И
ТЕХНОЛОГИЙ**

1
2025

Тахририят ҳайъати раиси:
СИДДИҚОВА С.Ғ. –

Бухоро муҳандислик-технология институти ректори

Муовини:

ЮЛДАШЕВ Н.Х. –

БухМТИ илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректори

Тахрир ҳайъати:

МУҚИМОВ К.М. – ЎзР ФА академиги (ЎЗМУ)

ЖАЛИЛОВ А.Т. – ЎзР ФА академиги (Тошкент кимё-технология ИТИ)

НЕГМАТОВ С.Н. – ЎзР ФА академиги (“Фан ва тараққиёт” ДУК)

БАҲОДИРОВ Ғ.А. – т.ф.д., профессор, ЎзР ФА бош илмий котиби

ХАМИДОВ О.Х. – иқтисод фанлари доктори, профессор (БухДУ)

ЖАЛИЛОВ Т.Қ. – иқтисод фанлари доктори (DSc) (ТКТИ)

МУХТАРОВ Н.Ш. – техника фанлари доктори (DSc) (“Ўзбекнефтегаз” АЖ)

ТУХСАНОВ Х.А. – иқтисод фанлари доктори (DSc) (“Ўзбекнефтегаз” АЖ)

МАДИЕВ Р.Х. – техника фанлари доктори (DSc) (“Шуртан ГКМ” МЧЖ)

АДИЗОВ Б.З. – техника фанлари доктори (DSc), к.и.х., ЎзРФА УНКИ

ХУРМАМАТОВ А.М. – техника фанлари доктори, профессор, ЎзРФА УНКИ

СОБИРОВА Н.К. – филология фанлари номзоди, доцент, ЎЗМУ

ҒАФУРОВ Д.О. – Бухоро МТИ ёшлар масалалари ва маънавий-маърифий ишлар бўйича биринчи проректори ф.ф.ф.д (PhD)

ҚУРБОНОВ Ж.М. – техника фанлари доктори, профессор (Самарқанд ИСИ)

САИДОВ С.Б. – Бухоро МТИ молия ва иқтисод ишлари бўйича проректори

ШАРИПОВ М.З. – физика-математика фанлари доктори (DSc), профессор

АСТАНОВ С.Х. – физика-математика фанлари доктори, профессор

РАХМОНОВ Х.Қ. – техника фанлари доктори, профессор

ВОХИДОВ М.М. – техника фанлари доктори, профессор

ЖЎРАЕВ Х.Ф. – техника фанлари доктори, профессор

САДУЛЛАЕВ Н.Н. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

МАЖИДОВ Қ.Х. – техника фанлари доктори, профессор

ФОЗИЛОВ С.Ф. – техника фанлари доктори, профессор

ИСАБАЕВ И.Б. – техника фанлари доктори, профессор

АБДУРАҲМОНОВ О.Р. – техника фанлари доктори, профессор

НИЗОМОВ А.Б. – иқтисод фанлари доктори, профессор

ЖУМАЕВ М.Р. – физика-математика фанлари доктори (DSc), профессор

ЮНУСОВА Г.С. – фалсафа фанлари доктори (DSc), профессор

ЖЎРАЕВА М.М. – филология фанлари доктори (DSc), профессор

ТЎХТАЕВА З.Ш. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

МАХМУДОВ М.Ж. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

ХАЙИТОВ Р.Р. – техника фанлари доктори (DSc), к.и.х.

БОЗОРОВ Ғ.Р. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

БОЛТАЕВ З.И. – физика-математика фанлари доктори (DSc), профессор

ОЛТИЕВ А.Т. – техника фанлари доктори, (DSc)

ЖАЛИЛОВ Р.Б. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

МАХМУДОВ М.И. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

МАЖИДОВА Н.Қ. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

АХМЕДОВ В.Н. – кимё фанлари номзоди, профессор

МАХМУДОВ Р.А. – техника фанлари доктори (DSc), профессор

ПУЛАТОВА М.И. – физика-математика фанлари номзоди, профессор

Бош муҳаррир:

ДЎСТОВ Ҳ.Б. – кимё фанлари доктори, профессор

Муҳаррирлар:

БАРАКАЕВА Д.Ф., ОРТИҚОВА С.Ж., ИСТАМОВА Г.Х.

Мусахҳишлар:

БОЛТАЕВА З.З., АРТИКОВА М.М.

ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР ТАРАҚҚИЁТИ

ИЛМИЙ – ТЕХНИКАВИЙ ЖУРНАЛ

РАЗВИТИЕ НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ

НАУЧНО – ТЕХНИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Журнал Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги Бухоро вилояти бошқармасида 2014 йил 22-сентябрда № 05-066-сонли гувоҳнома билан рўйхатга олинган

Муассис:

Бухоро муҳандислик-технология институти

Журнал Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ОАК Раёсатининг 2017 йил 29-мартдаги №239/5-сонли қарори билан диссертациялар асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган. 2019 йилда Ўзбекистон Республикаси ОАК Раёсатининг қарорлари билан қайта рўйхатдан ўтказилган.

Тахририят манзили:
200100, Бухоро шаҳри, Қ. Муртазоев кўчаси, 15-уй, Бухоро муҳандислик-технология институти
Тел: 0(365) 223-92-40
Факс: 0(365) 223-78-84
Электрон манзил:
E-mail: fantt_jurnal@umail.uz

Журналнинг тўлиқ электрон варианты билан
<https://journal.bmti.uz/>
сайти орқали танишиш мумкин.

Ушбу журналда чоп этилган материаллар тахририятнинг ёзма рухсатисиз тўлиқ ёки қисман чоп этилиши мумкин эмас. Тахририятнинг фикри муаллифлар фикри билан ҳар доим ҳам мос тушмаслиги мумкин. Журналда ёритилган материалларнинг ҳаққонийлиги учун мақолаларнинг муаллифлари ва реклама берувчилар масъулдирлар.

МУНДАРИЖА - СОДЕРЖАНИЕ – CONTENT

ТЕХНИКА, ТЕХНОЛОГИЯ ВА ЖИҲОЗЛАР	
Бибутов Н.С., Хожиев А.Х., Ҳабибов Ф.Ю. Балкани эгилишга синаш	4
Ataullayev Sh.N., To‘raqulova M.Q., Boboqulov F.B., Xamidov D.G‘. Neft va gaz zavodlaridan chiqayotgan mash‘ala gazlarini qayta ishlash texnologiyalasini takomillashtirish . . .	11
Xamzayev A.A., Xaydarov Sh.B., Usmonov M.Z., Niyetbaev A.D. Karyer bir cho‘michli ekskavatorlarining ish rejimlarini optimallashtirish	18
Ismailov M.A., Mannobjonov B.Z. Suv tozalash jarayonida mikroorganizmlarga ta‘sir qiluvchi asosiy faktorlar	24
Чулиев У.Х., Амонов М.Р. Разработка состава буровых растворов и изучение их реологических и эксплуатационных свойств	32
Sharibayev N.Y., Ibragimov A.T. Ipak salmog‘ini oshirish uchun ipak qurtlarini parvarishlashning zamonaviy yechimlari	35
Мухамедбаев А.А. Влажностные характеристики автоклавного газобетона	39
Jo‘rayev F.O‘., Umedova U.X., Axmedov Y.H., Mardonova S.M. Plug osti tovonini yumshatadigan chuquryumshatkich qurilmasining murakkab sirtli ishchi organining dala tajriba tadqiqotlari natijalari.	45
КИМЁ ВА КИМЁВИЙ ТЕХНОЛОГИЯЛАР	
Фозилов С.Ф., Зоирова А.И., Фозилов Ҳ.С. Табиий газдан МТО (метанолдан олефин) технологияси асосида қуйи олефинар олиш	50
Atoyev E.X., Sharipova N.O‘. Adgeziya xossalarini oxirgi plazmali mustahkamlash usulidan foydalanib o‘rganish	57
Eshdavlatova G.E., Kamolov L.S. Tabiiy gazlarni nordon komponentlardan aminli tozalashda ko‘piklanish sabablari va uning intensivligiga ta‘sir etuvchi omillar	61
Умурова Ш.Ш., Амонов М.Р., Амонова М.М. Изучение текстурных характеристик бентонитовых материалов	64
Axmedova Sh.U., Axmedova O.B. Gazlarni absorbsion tozalashda samarali absorbent kompozitsiyalar yaratish	68
Ataqulova D.D. Neft-gaz-suv muhiti korroziyasida aminonitrilli (MAD tipli) ingibitorlarning samaradorligini o‘rganish	72
Bobokulova M.Sh., Xodjamkulov S.Z. Effect of various factors on the synthesis of ion-exchange membranes and IR-spectral description of their structure with a fure converter . . .	78
To‘raqulova M.Q., Boboqulov F.B., Temirov A.H. “Vodorod sulfidi saqlagan nordon gazlarni utilizatsiyalashning samarali texnologiyasini ishlab chiqish”	84
Abdukarimov M.M., Maxmudov N.N., Yodgorov N. Gazkondensat konlarini ishlatishni sa-maradorligini oshirishda organik aminlar asosidagi korroziya ingibitorining ta‘sirini tadqiq etish	91
Abdukarimov M.M., Maxmudov N.N., Yodgorov N. Magistral neft va gaz quvurlarini vodorod sulfidli korroziyasiga ingibitorlarni ta‘sirini tadqiq etish	95
Tursunova F.J., Amonov M.R. Sanoat katalizatorlari chiqindilarini qayta ishlash	99
Муҳиддинов Б.Ф., Джалилов А.Т., Исроилов О.И., Ширинов Ш.Д. Сравнительный анализ набухаемости гидрогелей синтезированных на основе карбоксиметилцеллюлозы	105
Choriyev A.U., Mirzayeva S.K., Normurodov I.O‘., Izbasarova G.Sh. 4-xlorfenilxlor-atsetat asosida nukleofil almashinish reaksiyalarini tadqiq qilish.	110

МАШИНАСОЗЛИК ВА ЭНЕРГЕТИКА

Жалилов Р.Б., Караев А.Т., Камалов У.У. Исследование модернизации котельной АО «Бухараэнергомарказ»	117
Berdiev D.M., Abdullaev B.K., Abdullaev A.X., Kuziyev G.Sh. Yeyilishbardosh qoplama qoplash jarayonining termodinamik ko'rsatkichlarini hisoblash	125
Maxmudov M.I., Timirov X.N. Oqova suvda erigan kislorodni optik usulda o'lchashning afzalliklari	131
Muzaffarov F.F. Vertikal o'qli shamol energetik qurilmasining yurgizish momentini oshirishning ilmiy-texnik tadqiqoti	135
Mirzayev Sh.M., Hakimova S.Sh., Qodirov J.R. Qovunlarni quritishda quyosh radiatsiyasi va tabiiy vakuumli dastlabki ishlov berish	145
Makhmudov M.I., Mamirov U.F., Nurov S.S. Treatment plants increasing the energy efficiency of biological by automating measurements of main technological parameters	153
Tog'ayev I.B., Abdullayev Sh.Sh. Reaktiv quvvat manbalari yordamida elektr energiyasining sifat ko'rsatkichlarini bosqichma-bosqich oshirishda tizimli tahlil olib borish	156
Сафаров А.Б., Пиримов Р.Р., Сайфиддинов Қ.Э. Муқобил энергия манбаларидан электр энергиясини олишда кичик тезликли электр генераторни лойиҳалаш ва динамик режимларини моделлаштириш	164
Kamolov J.J. Panel-nurlanishli isitish tizimini turli izolyatsiya materiallari uchun hisoblash	174
Maxmudov M.I., Sayfiyev H.O., Nurov S.S. Fotoelektrik batareyalar energetik parameterlarini monitoring qilish uchun quyosh intensivligini kuzatish qurilmasi tayyorlash	178
Tovboyev A.N., Tog'ayev I.B. Reaktiv quvvat manbalarini o'rnatish natijasida elektr energiyasining sifat ko'rsatkichlarini oshirishning baholash usullari	183
Barakayev N.R., Narziyev M.S., Talabov M.D., Jo'raqulova M.O. Inkubatsiyalash jarayonida parranda tuxumlarini o'z o'qi atrofida aylantirish uchun sarflanadigan energiyani aniqlash .	191

ИНФОРМАТИКА ВА АХБОРОТ – КОММУНИКАЦИОН ТИЗИМЛАР

Жураев З.Б., Курбонов М.У., Абдувохидов Х.Ш. Современное состояние цифровой образовательной системы высшего образования в республике Узбекистан	196
Курбанов Ж.М., Курбанова М.Ж., Холтураев Х.К. Разработка математической модели изменения структурно-механических свойств плодов и овощей в процессе сушки.	201

ОЗИҚ-ОВҚАТ САНОАТИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Sharipov N.Z. Olcha danagining fizik xossalarini tadqiq qilish	207
Sabirov U.K., Oqilov A. Sut mahsulotlarini saqlashning mikroiklim parametrlarini intellektual boshqarish tizimini ishlab chiqish	211
Oltiyev A.T., Haydarova M.F. Tsukat ishlab chiqarish texnologiyasidagi an'anaviy shakar xom ashyosini, novvot ishlab chiqarish texnologiyasining qoldiq siropiga almashtirish	220
Атамуратова Т.И., Ахмедова М.Б. Способы приготовления бездрожжевого хлеба . . .	225
Хаитов Р.А., Ахмедова М.Б. Применение муки из соевого жмыха для улучшения белкового состава хлеба	229
Рахмонов К.С., Атамуратова Т.И. Антибактерицидная активность настоев из пряно-ароматического растительного сырья	233
Эрматов О.С. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш миницеҳи.	240
Barakayev N.R., Uzoqov Y.A., Sadullayev S.X., Xolmuradov B.B., Axmedov A.G'. Respublikamizda ekilayotgan bug'doy don navlarini tahlil etish	247
Ибрагимов Р.Р., Нарзиев М.С., Кулдошева Ф.С., Шарипов Н.З. Разработка плана эксперимента процесса стерилизации плодов и овощей	252

ТЎҚИМАЧИЛИК ВА ЕНГИЛ САНОАТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ

Muhammedova M.O. Boldir-tovon bo'g'imi shikastlangan oyoq panjalari uchun ortopedik poyabzal va ortezlarning konstruktiv tahlillari	259
Ataxanov A.K., Azizov I.R., Odilxonova N.O. Tiklangan tolalardan mexanik texnologiyada notoqima matolar tayyorlash imkoniyatlari	267
Muhammedova M.O. Boldir-tovon bo'g'imidagi shikastlanishlarda tadqiqotchilar tomonidan taklif etilgan ortopedik yechimlar tahlili.	272
Do'stova F.X. Tikuv mashinasining taklif etilgan friksion muftasi konstruksiyasi vazifasi va ish tamoyillari.	275
Мардонов С.Э. Определение уработки нитей ворсовой основы при формировании коврового изделия.	279
Бebuтова Н.Н. Ёзги махсус кийимларни тайёрлашда қўлланиладиган талабларни шакллантириш	284
Kurbanov F.A., Zarifova M.B. Jin arra tishlari ishchi yuzasiga ta'sir qiluvchi kuchlar	290
Хамроева М.Ф., Мухамеджанова С.Ф., Туйчиев Т.О. Турли конструкциядаги козиқчали-планкали барабанларнинг ифлосликларни ажралиш жараёнига таъсири . . .	293
Парпиев А., Наврузов Н., Ахмедов К., Якубов К. Ишчи камерадаги пахтанинг дастлабки оқим ҳаракати динамикаси.	299
Ibrohimov I., Obidov A. Takomillashtirilgan toshtutgich kamerasida harakatlanayotgan paxta bo'lakchasining shikastlanish holatini tadqiq qilish.	303
Хамроева М.Ф., Мухамеджанова С.Ф., Туйчиев Т.О. Турли конструкциядаги козиқчали-планкали барабанларнинг тозалаш самарадорлигига таъсири	310
Турдиев Б.Э., Росулов Р.Х., Райимкулов Ж.К., Пардаев Б.Ч. Пахта чигити элеваторида тасмали лентанинг тажрибавий изланишлари.	315
Жуманиязов Қ., Саломов А. Пневмомеханик йигирув жараёнини такомиллаштирилган самарали технологиясини ишлаб чиқаришга қаратилган илмий тадқиқот ишлари таҳлили	319
Muhammedova M.O., Barnoyev B.E. Xromlangan charm tarkibini tahlil qilish va charm chiqindilarini qayta ishlash usullari	328
АНИҚ ВА ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ФАНЛАР	
Мустақимова Қ.С. Александр Сергеевич Пушкин ва ўзбек адабиёти	333
Цай И.К. Непрерывное образование библиотечных специалистов Республики Узбекистан	336
Mirzayev Sh.R., Eshchanov Sh.A. Issiq-quruq iqlim sharoitida sanoat usullaridan foydalgan holda o'rta qavatli turar-joy binolarini loyihalashning tamoyillari: Buxoro shahri misolida	343
Xasanova S.Q. Fe'l nisbatlari tarjimai muammolari va yechimlari	348

FE'L NISBATLARI TARJIMASI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Xasanova S.Q.

Profi University Navoiy filiali.

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbek va ingliz tillaridagi fe'l nisbatlarining qiyosiy tahlili amalga oshiriladi. Bu tadqiqot fe'l nisbatlari tili, uning til strukturasi qanday ta'sir qilishi va ikkala tildagi o'ziga xos xususiyatlarini tushunishga yordam beradi. Fe'l nisbatlarining har bir tilda o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lib, bu farqlar tilning shakllanish jarayonlariga, tarixiy va madaniy omillarga bog'liq.

Kalit so'zlar: grammatik kategoriyalar, oraliq grammatik ma'nolar, aniq nisbat, majhul nisbat, bajaruvchi va ob'yekt, xususiy grammatik ma'nolar

ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ ПРИ ПЕРЕВОДЕ ГЛАГОЛЬНЫХ СООТНОШЕНИЙ

Хасанова С.К.

Навоийский филиал Профи Университета.

Аннотация. В данной статье проводится сравнительный анализ глагольных залогов узбекского и английского языков. Это исследование помогает понять, как глагольные залоги влияют на структуру языка, а также выявить их специфические черты в обоих языках. Глагольные залоги в каждом языке имеют свои особенности, которые зависят от процессов формирования языка, исторических и культурных факторов.

Ключевые слова: грамматические категории, промежуточные грамматические значения, прямой залог, страдательный залог, исполнитель и объект, частные грамматические значения.

PROBLEMS AND SOLUTIONS IN TRANSLATION OF VERBAL RELATIONSHIPS

Khasanova S.K.

Navoi branch of Profi University.

Annotation. This study helps to understand how verb voices affect the structure of a language and reveals their specific characteristics in both languages. Each language has its own specific features of verb voices, which are determined by the processes of language formation, as well as historical and cultural factors.

Keywords: grammatical categories, intermediate grammatical meanings, active voice, passive voice, performer and object, specific grammatical meanings.

Kirish. Fe'l nisbatlarining o'zbek va ingliz tillaridagi qiyosiy tahlilida, avvalo, bu kategoriyaning grammatik tabiati va ma'nosi o'rganiladi. Fe'l nisbatlari har bir tilning strukturasi, lug'avi va semantik tizimi orqali o'ziga xos xususiyatlarga ega. O'zbek tilida nisbat shakllari grammatik formalar sifatida to'liq tahlil qilinadi, ular oraliq va xususiy grammatik ma'nolarga ajratiladi. Har bir grammatik shakl ma'lum bir paradigma doirasida tahlil qilinadi va uni hosil qiluvchi elementlar, masalan, fe'l va uning qo'llanishidagi birliklar, nutqiy jarayonlarda umumiy va xususiy grammatik ma'nolarni shakllantiradi. Fe'l nisbatlari tarjimasida tilshunoslikda muhim va murakkab masala hisoblanadi. Fe'l nisbatlari, ya'ni fe'llarning grammatik shakllari, har bir tilda o'ziga xos tarzda ifodalanadi, bu esa tarjimada aniq va to'g'ri ifoda qilishni murakkablashtiradi. O'zbek va boshqa tillar o'rtasidagi tarjima jarayonida fe'l nisbatlarining farqlari ko'pincha muloqotda tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Ushbu maqolada fe'l nisbatlarining tarjimasida bog'liq muammolar tahlil qilinadi va ularni echish yo'llari ko'rib chiqiladi. Tarjimonning til bo'yicha bilimi va tarjima metodikasiga asoslangan holda, fe'l nisbatlarini to'g'ri tarjima qilishning samarali usullari tavsiya etiladi. Fe'l nisbatlarining tarjimasida bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Ular quyidagi asosiy muammolarni o'z ichiga oladi:

1. **Grammatik farqlar:** Har bir tilning o'ziga xos fe'l nisbatlari mavjud. Masalan, ingliz tilida "present perfect" va "past simple" kabi vaqtni ifodalovchi shakllar mavjud bo'lsa, o'zbek tilida bu tushunchalarni ifodalashda bunday aniq nisbatlar ko'pincha mavjud emas yoki ular boshqacha yasaladi. Bunday farqlar tarjimonni qiyin ahvolga solishi mumkin.

2. **Morfologik farqlar:** Ba'zi tillarda fe'lning turli morfologik shakllari mavjud, masalan, fe'lning shaxsga, songa, va vaqtga mos kelishi. O'zbek tilidagi fe'lning shaxs va son bo'yicha o'zgarishi ingliz tilidagi fe'lga nisbatan farq qiladi. Bu farqlarni to'g'ri va mazmunli tarzda tarjima qilish ko'p hollarda qiyinchilik tug'diradi.

3. **O'zbek tilining morfologik xususiyatlari:** O'zbek tilida ko'plab fe'l shakllari va qo'shimchalar mavjud bo'lib, ular ingliz tilida yoki boshqa tillarda to'g'ri ifodalanishi qiyin bo'lishi mumkin. Misol uchun, o'zbek tilidagi "bo'lmoq" fe'li ingliz tilidagi "to be" fe'liga to'g'ri kelishi ham mumkin, lekin ularni bir xil tarzda tarjima qilishda kontekstga qarab farqlar paydo bo'ladi.

4. **Semantik farqlar:** Ba'zi fe'l nisbatlarining ma'nosi tilda o'zgarib turadi. Masalan, o'zbek tilida "qilmoq" fe'li keng ma'nolarga ega bo'lib, "perform" yoki "do" tarzida tarjima qilinishi mumkin, lekin uning ingliz tilidagi ekvivalenti har doim ham mos kelmaydi. Bunday farqlar, ayniqsa, amaliy tarjimada aniq ifodalarni topishda qiyinchilik yaratadi.

5. **Kontekstga bog'liq muammolar:** Fe'l nisbatlari tarjimasida ko'pincha kontekstga bog'liq bo'ladi. Bir fe'lning turli kontekstlardagi ma'nolari o'zgarishi mumkin, bu esa tarjimonda noaniqlik va tushunmovchiliklarga olib keladi. Misol uchun, o'zbek tilidagi "boorish" fe'li turli vaqt va kontekstda "to go", "to leave", yoki "to be going" kabi shakllarga tarjima qilinishi mumkin.

6. **Zamonlar o'rtasidagi farqlar:** O'zbek tilida o'tgan zamon passiv shakli ko'pincha o'zgarishsiz ishlatiladi (masalan, "o'qildi"), ingliz tilida esa yordamchi fe'lning turli shakllari (masalan, "was", "is", "has been") qo'llanadi, bu esa tarjima jarayonida aniqlikni talab qiladi.

Adabiyotlar tahlili. O'zbek tilida fe'l nisbatlari, asosan, harakatning bajaruvchisi faol yoki passiv bo'lishiga qarab farqlanadi. Fe'lning aniq nisbatlari subyektning faol ishtirokini ko'rsatadi, masalan: "U kitobni o'qidi" (bajaruvchi faol) (A.F.Kadirov, 1985). "Majhul nisbat" esa subyektning faol ishtirok etmasligini yoki harakatning subyektga bog'lanmasligini ko'rsatadi, masalan: "Kitob o'qildi" (majhul nisbat) (S.T.Bahlulov, 1997). Bu erda, majhul nisbatni ifodalovchi "o'qildi" fe'li, bajaruvchi yoki subyektni aniq ko'rsatmasdan, faqat harakatni taqdim etadi.

Ingliz tilida fe'l nisbatlari asosan "active voice" (aniq nisbat) va "passive voice" (majhul nisbat) shakllarida ifodalanadi. "Active voice" harakatni bajaruvchisi tomonidan amalga oshirilishini ko'rsatadi: "She reads a book" (U kitob o'qiydi) (B.S.Bloomfield, 1933). "Passive voice" esa harakatni qaysi subyekt tomonidan bajarilganini belgilamaydi: "A book is read by her" (Kitob u tomonidan o'qiladi) (R. Quirk, 1985). Ingliz tilida, fe'l nisbatlarining semantik ma'nolari ko'pincha zamonlar bilan bog'liq bo'lib, harakatning davomiyligi yoki yakunlanganligi orqali aniqlanadi.

Fe'l nisbatlarining oraliq grammatik ma'nolari umumiy grammatik ma'no bilan bog'liq bo'lib, ularning semantik rivojlanishini shakllantiradi. O'zbek tilida, oraliq grammatik ma'no subyektning faol yoki passiv bo'lishiga qarab ajratiladi. Masalan, "Subyekt faol bo'lgan aniq nisbat" fe'lda bajaruvchi faol qatnashgan harakatni ifodalaydi, "Subyekt passiv bo'lgan aniq nisbat" esa, harakatning subyektga bog'lanmasligini ko'rsatadi (B. A. Uspenskiy, 1971). Ingliz tilida esa oraliq grammatik ma'no zamon shakllari bilan bog'lanadi. Masalan, "Present simple" zamonida fe'l nisbatlari, harakatning doimiy yoki umumiy holatini ifodalaydi: "She works as a teacher" (U o'qituvchi sifatida ishlaydi) (J. Lyons, 1968).

Majhul nisbatlar har ikki tilda ham o'ziga xos xususiyatlarga ega. O'zbek tilida majhul nisbat "fe'lni subyektsizlashtirish" orqali ifodalanadi va ba'zida "o'timsiz fe'l" yordamida ham amalga oshiriladi. Masalan, "Mukofot berildi" kabi jumlar majhul nisbatni bildiradi (A.R.Tursunov, 1982). Ingliz tilida esa majhul nisbat "passive voice" shaklida ifodalanadi. Bu shaklda, harakatni bajaruvchi ko'rsatilmagan yoki aniq emas, masalan: "The book was read by the teacher" (Kitob o'qituvchi tomonidan o'qildi) (M. A. K. Halliday, 1967). O'zbek tiliga qaraganda, ingliz tilidagi passive voice ko'proq zamon shakllari bilan bog'liq bo'lib, bu fe'l nisbatlarining o'ziga xos semantik va grammatik farqlarini keltirib chiqaradi.

O'zbek va ingliz tillaridagi fe'l nisbatlarining qiyosiy tahlili, tarjima jarayonida ba'zi muammolarni hal qilishda yordam beradi. Masalan, ingliz tilidagi "active voice" va "passive voice" shakllari, o'zbek tilida har doim to'g'ri tarjima qilinishi mumkin, chunki o'zbek tilida

majhul nisbatlar turli grammatik shakllarda ifodalanadi. Ingliz tilidagi fe'l nisbatlarining zamon shakllariga asoslangan farqlari, ba'zan o'zbek tilida noaniqlik yoki murakkablik keltirib chiqarishi mumkin. Tarjima jarayonida, har ikki tilning grammatik tizimlarini chuqur tahlil qilish muhim ahamiyatga ega (N. S. Trubetskoy, 1931).

A. Abdug'afforov o'zbek tilidagi grammatik kategoriyalar, xususan, fe'lning o'zgarishi va ularning ingliz tiliga tarjimasi haqida izlanishlar olib borgan. U o'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi grammatik farqlarni aniqlab, fe'l nisbatlari va ularning kontekstual farqlarini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy ishlarni taqdim etgan. Ingliz tilidagi tarjimashunoslik asoschisi sifatida tanilgan P. Newmark tarjimashunoslik sohasida fe'l va boshqa grammatik kategoriya o'zgarishlarining tarjimadagi muammolari haqida ko'plab asarlar yozgan. Uning "A Textbook of Translation" asarida, fe'l tizimlarining farqlari va ularning tarjimasi haqida katta ahamiyat berilgan.

J. K. Katford tarjimashunoslikdagi asosiy nazariyalar va metodlarni ishlab chiqqan. U "A Linguistic Theory of Translation" kitobida tillar o'rtasidagi grammatik farqlar, xususan, fe'l nisbatlari va ularning tarjimasi muammolari haqida chuqur tahlil keltirgan.

G. Yusufova o'zbek tilida fe'lning zamon va shaxs bo'yicha o'zgarishlarini, shuningdek, ularning ingliz tiliga tarjimasi muammolarini tahlil qilgan. Uning ishlarida o'zbek va ingliz tillaridagi fe'l tizimlarining o'zaro taqqoslanishi katta o'rin egallaydi.

M. Baker ingliz tilidan boshqa tillarga tarjima qilishda, ayniqsa, fe'l nisbatlarining o'zgarishi bilan bog'liq muammolarni o'rganib chiqqan. Uning asarlarida, fe'l tizimlarining tarjimadagi noaniqliklari va ularning o'zgarishlari haqida ko'plab misollar keltirilgan.

E. Gentzler tarjimashunoslik va tilshunoslikni birlashtirib, fe'l tizimlarining tarjimadagi ahamiyatini o'rganishga katta e'tibor qaratgan. Uning asarlarida fe'lning semantik va grammatik o'zgarishlari haqida keng qamrovli tahlillar mavjud.

O'zbek va ingliz tillaridagi fe'l nisbatlarining oraliq grammatik ma'nolarini qiyoslash, tarjima jarayonida yuzaga keladigan ba'zi muammolarni hal qilishga yordam beradi. Fe'l nisbatlarining grammatik va semantik farqlari tarjimada aniqlikni ta'minlash uchun diqqat bilan tahlil qilinishi kerak. Masalan, o'zbek tilidagi aniq nisbatlar va ingliz tilidagi active voice o'rtasidagi farqlar, ularning zamon shakllariga bog'lanishi, ba'zi hollarda noaniqlik va chalkashlikni keltirib chiqarishi mumkin.

Metodlar. Mazkur tadqiqotda nazariy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Bu jarayonda umumlashtirish, aksiomatik va abstraksiyalash metodlaridan foydalanildi.

Umumlashtirish orqali mavzuga oid terminlarning nazariy asoslari o'rganildi. Ingliz tilida fe'l nisbatlari o'zbek tiliga nisbatan ko'proq zamonlar bilan bog'liq holda namoyon bo'ladi, bu esa ularning xususiy grammatik ma'nolarini o'zida aks ettiradi. Ingliz tilida "active voice" va "passive voice" shakllari orqali fe'l nisbatlarining oraliq grammatik ma'nolari shakllanadi, bu esa harakat bajaruvchisining roli va gapdagi ma'lumotning taqdimoti o'rtasidagi farqlarni ko'rsatadi.

Oraliq grammatik ma'no fe'l nisbatlarining umumiy grammatik ma'nosidan kelib chiqadi va uning xususiy grammatik ma'no shakllarini ajratish mumkin. Oraliq grammatik ma'no — bu umumiy grammatik ma'no bilan bevosita bog'langan va uni tahlil qilishda ko'prik sifatida xizmat qiluvchi kategoriya. Fe'l nisbatlarining oraliq grammatik ma'no tahlili har bir tilning grammatik tizimida o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, turli nutqiy holatlarda uning semantik rivojlanishini ta'minlaydi.

O'zbek tilida oraliq grammatik ma'no subyektning faol yoki passiv bo'lishiga qarab ajratiladi. Masalan, "Subyekt faol bo'lgan aniq nisbat" fe'lning bajaruvchisi faol ishtirok etadigan jarayonni ifodalaydi. "Subyekt passiv bo'lgan aniq nisbat" esa bajaruvchining faol ishtirok etmasligini, harakatning subyektga bog'lanmasligini ko'rsatadi.

Ingliz tilida oraliq grammatik ma'no ko'proq zamon shakllari bilan bog'lanadi. Ingliz tilidagi "present indefinite" (present simple) zamonida, masalan, "She works as a teacher" kabi gaplarda oraliq grammatik ma'no, ya'ni harakatning umumiy holati va uning bajaruvchisi

ishtirokini ko'rsatadi. "Present continuous", "present perfect", va "present perfect continuous" kabi zamon shakllari harakatning davom etishini yoki uning yakunlanishini ifodalaydi va shu orqali oraliq grammatik ma'nolarini kengaytiradi.

Aksiomatik usul orqali ikki tilda muqarrar qabul qilingan qat'iy til strukturalari o'rganildi. Bunda tarjima qilish jarayonida o'zgartirishlarsiz amal qilinishi kerak bo'lgan qoidalar tadqiq qilindi. Jumladan, majhul nisbatlar ham har ikki tilda o'ziga xos xususiyatlarga ega. O'zbek tilida majhul nisbat "fe'lni subyektsizlashtirish" va "o'timsiz fe'lning ishlatilishi" orqali ifodalanadi. Fe'l majhul holatiga keltirilganida, subyekt tushiriladi yoki harakatning bajaruvchisi aniqlanmaydi. Masalan, "Mukofot berildi" kabi gapda majhul nisbatning oraliq grammatik ma'nosi ifodalangan. O'zbek tilida majhul nisbatda "sof majhul" va "nofaol majhul" kabi oraliq grammatik ma'nolar ajratiladi.

Ingliz tilida majhul nisbat "passive voice" shaklida ifodalanadi. Passive voice, fe'lni passiv shaklda ishlatish orqali, harakat bajaruvchisi yoki obyekt o'rtasidagi munosabatni ko'rsatadi. Masalan, "The book was read by the teacher" gapida harakat bajaruvchisi "by the teacher" orqali ifodalanadi. Ingliz tilidagi *passive voice* shakli ham o'zbek tiliga nisbatan ko'proq zamon shakllari bilan bog'liqdir.

Qiyosiy tahlil. O'zbek va ingliz tillaridagi fe'l nisbatlarini qiyosiy tahlil qilishda quyidagi farqlarni ko'rish mumkin:

- O'zbek tilida passiv fe'l ko'pincha yordamchi fe'llar orqali ifodalanadi (masalan, "o'qiladi"), ingliz tilida esa passiv shakl ko'proq "to be" yordamchi fe'li bilan amalga oshiriladi (masalan, "is read").

- O'zbek tilida o'rtacha nisbat ko'proq fe'lning holatini ifodalovchi konstruktsiyalar orqali yaratiladi, ingliz tilida esa reflexive fe'llar yordamida bu nisbat shakllanadi.

O'zbek tilida passiv fe'llar ko'pincha fe'lga "-il", "-ilmoq" yoki "-in" qo'shimchalari orqali ifodalanadi. Bu qo'shimchalar yordamida aniq fe'lni passiv shaklga o'zgartirish mumkin. Biroq, ba'zi hollarda o'zbek tilida passiv fe'lni yaratish uchun yordamchi fe'llar qo'llanilmaydi, faqatgina fe'lning o'zgargan shakli orqali passivlik ifodalanadi. Jumladan:

Aniq fe'l: "U kitobni o'qidi." (U - harakatni bajaruvchi)

Passiv fe'l: "Kitob o'qildi." (Kitob - harakatni bajaruvchi emas, aksincha, harakatning o'zi)

Fe'l nisbatlarining tarjimasi, shuningdek, tilning pragmatik jihatlari bilan chambarchas bog'liqdir. Ingliz tilida passiv fe'llar ko'pincha rasmiy va ilmiy nutqda ishlatilsa, o'zbek tilida esa passivlik ko'pincha harakatning kim tomonidan amalga oshirilganini e'tiborga olmasdan, umumiy ma'noni anglatadi. O'zbek tilida ba'zan passiv fe'lni yaratishda kontekstni aniqlash kerak bo'ladi.

O'zbek tilida fe'lning o'zgarishi aniq va murakkab tizimga ega. Fe'lning o'zgarishi bir qancha grammatik kategoriyalar (zamon, shaxs, son, holat) orqali amalga oshiriladi. Bu kategoriyalar orqali fe'lning voqea va harakatning qaysi davrda sodir bo'layotganligini, kim tomonidan amalga oshirilayotganligini va necha kishi tomonidan bajarilayotganligini bildiradi. Misol uchun:

Hozirgi zamon: "Men kitob o'qiyman."

O'tgan zamon: "Men kitob o'qidim."

Kelasi zamon: "Men kitob o'qiyman."

O'zbek tilida fe'lning o'zgarishiga alohida e'tibor qaratiladi, chunki bu tilda har bir shaxs va son uchun maxsus qo'shimchalar mavjud. Fe'lning holatlari (masalan, o'timli yoki o'timsiz fe'l) ham o'zgaradi. Shuningdek, o'zbek tilida fe'lga yordamchi fe'llar qo'shilishi ko'p uchramaydi, va bu ingliz tiliga tarjima qilishda alohida muammo tug'diradi.

Ingliz tilida esa fe'lning o'zgarishi juda ko'p yordamchi fe'l va modal fe'l orqali amalga oshiriladi. Fe'lning o'zgarishi, odatda, shaxs va son bo'yicha faqat uchinchi shaxs birlikda o'zgaradi. Zamoni esa ko'proq yordamchi fe'llar orqali ifodalanadi. Jumladan:

Hozirgi zamon: "I read" (Men o'qiyman).

O'tgan zamon: "I read" (Men o'qidim).

Kelasi zamon: “I will read” (Men o‘qiyman).

Ingliz tilida fe’ning o‘zgarishi o‘zbek tiliga qaraganda kamroq qo‘shimchalar bilan ifodalanadi, shuning uchun ingliz tilidagi fe’ning tarjimasida, ko‘pincha, yordamchi fe’l (masalan, “will”, “have”) yoki modallikni ifodalovchi so‘zlar (masalan, “can”, “should”) yordamida amalga oshiriladi.

Majhul nisbat fe’llarida modal fe’llarning ishlatilishi ham o‘ziga xos qiyinchiliklar yaratadi. Ingliz tilidagi passiv (majhul) shaklda modal fe’llar yordamida harakatning kim tomonidan amalga oshirilishi yoki amalga oshirilmasligi ko‘rsatiladi.

O‘zbek tilida esa majhul fe’lni yaratishda modal qo‘shimchalar va fe’ning passiv shakli yordamida harakatning kim tomonidan amalga oshirilgani ko‘rsatilmaganidan umumiy ma’no ifodalanadi. Masalan, ingliz tilidagi passiv modal fe’lni “**can be**” yordamida ifodalash mumkin:

Inglizcha: “The task can be done.”

O‘zbekcha: “Vazifa bajarilishi mumkin.”

Bu jumlada ingliz tilidagi **can be done** shakli passiv (majhul) fe’lni ifodalab, harakatning amalga oshirilishi ehtimolini bildiradi. O‘zbek tilidagi **bajarilishi mumkin** shakli esa fe’ning passiv shaklini ko‘rsatadi va ehtimoliy ma’no qo‘shiladi. Shu bilan birga, o‘zbek tilida majhul fe’ning semantikasida ko‘pincha harakatni kim amalga oshirganligi aniqlanmaydi, lekin ingliz tilida passiv fe’l ko‘proq harakatning kim tomonidan amalga oshirilganiga e’tibor qaratadi.

Xulosa va takliflar. Fe’l nisbatlarining o‘zbek va ingliz tillaridagi qiyosiy tahlili, har ikkala tilning grammatik tizimlari o‘rtasidagi farqlarni va o‘xshashliklarni aniqlashga yordam beradi. Bu tahlil, nafaqat tilshunoslik sohasida, balki tarjima, lingvistik tahlil va interlingvistik tadqiqotlar uchun muhim ahamiyatga ega. O‘zbek va ingliz tillaridagi fe’l nisbatlarining oraliq grammatik ma’nolari, har bir tilning o‘ziga xos grammatik tuzilmasi va semantik imkoniyatlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

Aniq va majhul nisbat fe’llarini tarjima qilishda tilning grammatik tizimlaridagi farqlarni to‘g‘ri tushunish va hisobga olish muhimdir. O‘zbek va ingliz tillaridagi passivlikni ifodalashning o‘ziga xos yo‘llari mavjud bo‘lib, tarjimashunos bu farqlarni aniqlash va to‘g‘ri aks ettirish uchun grammatik va semantik nuanslarni chuqur tahlil qilishi lozim. Fe’ning aniq va passiv shakllarining tarjimasida, ayniqsa, zamonlar o‘rtasidagi farqlarni hisobga olib, har ikki tilning sintaktik tizimiga mos ravishda amalga oshirilishi kerak.

Tarjima jarayonida fe’l nisbatlarining semantik va pragmatik jihatlarini batafsil o‘rganish zarur. Ingliz va o‘zbek tillarida passiv fe’llarning ishlatilishdagi farqlarni hisobga olib, tarjimonlar har doim harakatni kim amalga oshirganini tushunishlari kerak. Bunda, har bir tilning o‘ziga xos semantik yondashuvlarini aniqlash va tarjimadagi noaniqliklarni bartaraf etish lozim. Tarjimonlar har bir fe’ning kontekstual farqlarini aniqlash uchun semantik va pragmatik yondashuvlarni o‘rganishlari kerak. Bu tilning o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olib, aniq tarjimaga erishish imkonini beradi.

Fe’l nisbatlari va ularning tarjimasida nafaqat grammatik farqlarga asoslanadi, balki turli madaniy yondashuvlarga ham ta’sir qiladi. O‘zbek va ingliz tillarida passiv va aniq shakllarning ishlatilishi, madaniy kontekstga qarab, turlicha bo‘lishi mumkin. Tarjimada kross-kultural tahlillarni o‘rganish va tarjimonlarga madaniy kontekstni hisobga olgan holda fe’l shakllarini tanlashni o‘rgatish zarur.

Fe’l nisbatlarining aniq tarjimasida nafaqat tarjimashunoslik jarayonini yaxshilaydi, balki madaniy va lingvistik tafovutlarni ham yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Kelgusi izlanishlar va tadqiqotlar ushbu masalalarni chuqurroq o‘rganishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kadirov, A. F. O‘zbek tili grammatikasi. Toshkent: Fan. (1985).
2. Bahlulov, S. T. O‘zbek tili sintaksisi. Toshkent: O‘zbekiston. (1997).
3. Успенский, Б. А. Русский язык и его грамматика. М: Наука. (1971).
4. Bloomfield, B. S. Language. Holt, Rinehart and Winston. (1933).

5. Quirk, R. A Comprehensive Grammar of the English Language. Longman. (1985).
6. Lyons, J. (1968). Introduction to Theoretical Linguistics. Cambridge University Press.
7. Halliday, M. A. K. (1967). Notes on Transitivity and Theme in English. Journal of Linguistics.
8. Tursunov, A. R. (1982). O'zbek tilining sintaktik tuzilishi. Toshkent: Fan.
9. Trubetskoy, N. S. (1931). Principles of Phonology. Chicago: University of Chicago Press.
10. Kamalov, N. (2017). "O'zbek tilida fe'l nisbatlarining morfologik tahlili." O'zbek tilshunosligi jurnali, 3(25), 56-67.
11. Mirzayev, S. (2015). "Tarjimonlik faoliyatida o'zbek va ingliz tillaridagi fe'l nisbatlarining o'zaro ta'siri." Lingvistik tadqiqotlar kitobi, 1, 112-125.
12. Ibragimova, G. (2019). "O'zbek va ingliz tillarida modal fe'llarning semantik xususiyatlari." Filologiya masalalari jurnali, 2(37), 78-91.
12. Harvey, M. (2010). "The Translation of Modality and its Impact on Meaning in English and Uzbek." Translation Studies Journal, 4(2), 112-125.
13. Aminov, A. (2016). "Ingliz va o'zbek tillarida fe'l nisbatlari va passiv fe'llarning semantik farqlari." Til va adabiyot jurnali, 5(42), 134-142.
14. Musaev, B. (2018). "Modal fe'llar va ularning tarjimadagi o'rni." Xalqaro tarjima tadqiqotlari kitobi, 3, 157-168.
15. Sadykova, N. (2020). "Fe'l nisbatlarining ingliz va o'zbek tillarida tarjimasi." Tarjima va kommunikatsiya jurnali, 1(51), 23-34.
16. Baker, M. (2011). "In Other Words: A Coursebook on Translation." Routledge.
17. Newmark, P. (1988). "A Textbook of Translation." Prentice Hall.

Saodat Qayimovna Xasanova – Profi University Navoiy filiali o'quv tarbiyaviy ishlar bo'yicha prorektor, katta o'qituvchi Tel:(90)501-32-34 email: saodat75@inbox.ru